

Ornithologiske Notitser

af

V. Storm.

Emberiza miliaria Lin.

Af denne Art, som kommer nær vor almindelige Gulspury, men adskiller sig foruden ved betydeligere Størrelse især ved Mangelen af det hvide Felt i Halens Yderfjær og som forhen hos os kun var fundet på Jæderen og Lister, blev et Exemplar skudt i Surendalen for et Par År siden af Hr. Controllør Brandt, der har indsendt den til vor Samling.

Tarsen 27 mm., Mellemtåen med Klo 21, Næbbet 11 mm. Halens ydre Fjær 62.

Nucifraga caryocatactes.

Caryocatactes guttatus Nilss.

En stor Mængde af denne forhen i Omegnen kun sjelden forekomne Fugl („Nøddekråke“) viste sig her Høsten 1887 omtrent fra 1ste September. Talrige Exemplarer erholdtes, fra Trakten om Røros, fra Guldalen, Ørkedalen, Rissen og nordligere Egne, og i Begyndelsen af Vintren viste den sig flere Gange i Byens Udkanter. Denne Udvandring som synes at have været meget større end lignende forhen, har ifølge indløbne Efterretninger strakt sig nordenfor Tromsø og over en stor Del af det Søndenfjeldske Ved denne såvel som ved en foregående Vandring forekom hovedsagelig den langnæbbede Form men med Overgang til den kortnæbbede, der således neppe engang kunne betragtes som Racer. Hos 1 Individ er Næbspalten 60, Næbryggen 53 mm. l.

Tetrao urogallus.

En Røj, sandsynligvis steril, som erholdtes fra Mosvigen i November 1883 og nu findes opstillet i Samlingen, har følgende Dragt: Hoved og Hals grå med Vatrings, Skulder- og Armfjær brune, lig Hannens, med store, hvide Flækker i Spidsen, Brystet med grøn Metalglands med Røjens sædvanlige rødgule Fjær iblandet. Halefjærene næsten sorte.

Anser brachyrhynchus Bail.

Af de Grågjæs, som jeg har havt Anledning til at se fra Omegnen, har denne Art, hvad muligens kan være tilfældigt, hyppigst forekommet og navnlig om Høsten. Ved Jonsvandet, hvorfra flere Exemplarer ere erholdte, så jeg den sidste Høst og de blev der flere Gange skudte på sine bestemte Hvilepladse om Natten i Slutningen af September; sandsynligvis er det også denne, som på samme Måde skal opholde sig ved Selbosøen.

Et Par fra førstnævnte Sted fra Slutningen af October 1881 har følgende Dimensioner:

	Hun.	Han.
Totallængde	690 mm.	c 730 mm.
Næbbet fra Panden	38 —	44 —
Tarsen	53 —	62 —
Ydertå (uden Klo)	53 —	64 —

Disse 2 ere de mindste, jeg har set, og navnlig er Næbbet lidet. Også Dragten er meget udpræget. Et eget, ved stærk Belysning lysblåt Anstrøg findes på Bryst, Vinger og tildels på Ryggen, især hos Hannen, hvor Vingerne ere ublandet blågrå over de store Hånddækfjær og Tømmelvinge samt alle Armdækfjær, hvilke sidste have hvide Kanter; Armfjærene (*remiges secundariae*) ere derimod sorte, med de hvide Kanter skarpt markerede. Forøvrigt er Hannens Hoved mere rent brunt end Hunnens. Begge havde rosenrøde Ben og foran Næseborene rød Omfatning, der fortsætter sig i en Streg langs Overnæbsranden Iris brunrød.

2 andre nærme sig mere til Beskrivelserne i Sundevall, Sven, Foglar og den smukke Afbildning i Jägare-forb. Tidsskr. 1866, idet de have mere brunt i Dragten og ere større, især No.

4, hvor tillige Næbbets Omfatning, der har vedligedoldt sig uforandret, er mere gulbrunt. Alle have i Overkjæbens Siderand 20 Tænder og mangle alt Spor af Hvidt ved Næbroden.

3. Hitren 71. — 4 Jonsvandet 1876.

Tarsen	55 mm.	65 mm.
Næbryg	45 —	53 —
Ydertå uden Klo	62 —	62 —

Vulpanser rutilus (Pall).

Anas rutilus, Nilss. Skand. Fauna p. 418.

A. casarca, Lin. Sundevall, Svenska Foglarna 1885 p 1306

I Slutningen af September 1887 skjødtes ved Selbosøen et Exemplar af denne for Norges Fauna nye Art, som især hører hjemme i Asien og Rusland og kun et Par Gange er fundet i Danmark og Sverige (hvorom nærmere hos Sundevall).

Exemplaret, som skjænkedes Selskabets Samling af Hr. Handelsm. Birch, Selbo, er med Undtagelse af, at den sorte Halsring er mindre tydelig, fuldt udfarvet og afviger ikke fra de foreliggende Beskrivelser af Hunnen, der skal have mere hvidt Hoved end Hannen. Da det modtoges i udstoppet Stand, kan Totallængden ikke nøjagtigt angives; øvrige Dimensioner ere følgende:

Næbbet fra Mundvigen	55 mm.
— „ Panden	46 —
Tarsen	60 —
Mellemtå uden Klo	52 —
Vingen fra Tommelen	240 —
Halen (i Midten)	145 —

Hr. Amtsskolebestyrer Dybdahl (Selbo) meddeler, at den blev skudt paa „Stranden“ paa Nordsiden af Selbosøen, hvor den havde Tilhold i en Bygager. I Kroen fandtes en Mængde Korn, Snegle og Grus. (Efter Sundevall lever den af Vandplanters Frø*).

*] 2 andre Arter, som ere erholdte i de sidste År, neml. *Pastor roseus* og *Xema Sabini* ere efter Exemplarerne i Selsk. Saml. anmeldte og nærmere omtalte som nye for Norges Fauna af Prof. Collett i Chra Vidensk. Selsk. Forh. 1887 No. 8.

Om

den såkaldte **Colymbus Adamsii** Gray*(C. glacialis var. Adamsi).**Urinator Adamsii* Steineger.

Ifølge Steinegers „andet Bidr. til Vestlandets ornith. Fauna“ i Mag. f. Naturvidensk. 1883, 27de B. p. 120 er den ovennævnte Form kun fundet i 2 Individuer hertillands. I vor Samling findes i 5 Exemplarer en *Colymbus* henført til *C. glacialis*, alle fra Thronhjemsfjorden eller Kysten udenfor:

1. Denne svarer ganske til de foreliggende Beskrivelser af *Adamsii*. Den er skudt i April (1869), men har næsten fuld Sommerdragt, idet kun en Del af Arm- og Skulderfjærene have grå Kanter. De 4-kantede Pletter på Skuldre og Vinger ere mere end dobbelt så langø som brede og indt 12 mm. Halsens Sidestreger få (10—12,) Bagryg og Overgump uplettede, „de fra Ansigtet udgående fjærklædte Vige strække sig langt frem“, Næbbet er gullvidt undt. ved Roden, sammentrykt, culmen og commissura ganske rette, angulus gonydis skarp.

Næbbets Længde fra Mundvigen	135 mm.
Culmen	96 —
Høide bag Næseborene	26 —
Tarsen	85 —
Ydertå med Klo	128 —

2. I Overgangsdragt om Våren og sandsynligvis ungt Hoved og Hals som om Vinteren, men Ryg og Vinger sortblå med nogle Pletter som 1, men tillige med en stor Mængde Småpletter, der strække sig til Haleroden. Mundspalten 120 mm., culmen og commissur rette, angulus mindre skarp end hos 1.

3 og 4 ere i fuld Vinterdragt. Næbbets Længde omtr. som 1 og 2 resp. men mere trindt og buet, hos 4 næsten som hos

5. I fuld Sommerdragt; Næbbet kort, culmen 74 mm., buet og angulus næsten umærkelig; hele Næbbet, undt yderste Spids, fuldstændig sort. De verticale Streger i Halsens Sidepletter 20 på hver Side og næsten sammenstødende i Nakken (Efter Steineger har *Adamsii* 7—8, immer 9—12). Det sortblå Halsbånd under Stregerne er 42 mm. høit, medens det hos no. 1 (af samme

Størrelse) er 60 mm. De fleste Rygpletter små og kvadratiske samt langt flere end hos 1.

1 og 5 ere således vidt forskellige indbyrdes og den ovenfor anførte Forskjel stemmer i det Væsentligste med den af Steineger udhævede mellem U. Adamsii og U immer (glacialis), som han med andre Ornithologer bestemt holder for distincte Arter. Men den samme Forfatter anfører andetsteds (Bul. of U. S. Nat. Mus. n. 29 p. 15), at det eneste Kjendemærke, som adskiller dem i enhver Dragt og Alder, er de større Fødder hos U. Adamsii; men netop i dette Punct afvige de 2 ovennævnte Exemplarer (1 og 5), idet Ydertæen er omkr. 4 mm. kortere hos 1 end hos 5; fremdeles anfører han i „Nøgle til Slægten Urinator“ (l. c.) for U. immer kun, at Tarsen er længere end Næbbet, medens der i hans foranstående Tabel anføres 1 Exempel på, at de ere lige lange (77 mm.) og nogle Exempler på, at de differere et Par Millemeter, hvilket neppe kan betyde noget ved mere el. mindre tørrede Exemplarer. Heller ikke mine Exemplarer, hvor Forholdet er nær Nul hos 1 Ex. af hver Form, bevise noget i denne Henseende, ihvorvel det er sandsynligt, at Tarsen hos den typiske Form som oftest er længre end Næbbet (cfr. Udmålingerne hos Sundevall). Endelig anføres, at Næbbet er højere hos Adamsii. Hos den ovennævnte til denne svarende Form (1) fandtes det omkr. 1 m. lavere end hos 5, der svarer til U. immer, og hos den ovennævnte 2, der kommer nærmest 1, er det endnu lavere; desuden angives i Steinegers Tabel Næbhøiden hos U. immer indtil 26 mm., i hans andet, af mig citerede Værk for en ung Adamsii 22 mm og at dette overgår Høiden af Næbbet hos den voxne immer (26 mm. *)

Collett (Mag. f. Naturvidsk. 23de B. p. 219) og Andre anser det for muligt, at de til Adamsii henførte ere gamle Individer; i den Henseende må bemærkes, at Iris af Nilsson, Sundevall o. fl. siges at være rød hos ældre glaciales, men hos min ovennævnte 1 (= Adamsii) var den grå, hos 5 derimod rød.

Uagtet det således, når man ser hen til Yderlighederne, kan

*) which in that respect even exceeds the old. U. imber.

være sandsynligt, at de 2 Former ere specifisk forskellige, må de dog forenes til 1 Art, sålænge der ikke kan påvises bestemte Adskillelsesmærker. Jeg har ovenfor kun holdt mig til Steinger, da jeg ikke har havt Anledning til at rådspørge Andres Beskrivelser, men da St. citerer sådanne, er vel heller ikke hos disse nærmere Begrændelse for Artsadskillelsen at finde.
